

Mircea MORARIU

Amarnică plictiseală

Îi datorăm regretatului critic literar Lucian Raicu o excelentă analiză a creației lui N.V. Gogol (cf. *Gogol și fantasticul banalității*, Editura Cartea Românească, București, 1974), carte ce conține, printre altele, un minuțios comentariu al celebrei nuvele **Mantaua**. Adiționând lectura textului gogolian cu aplicata exegeză critică a lui Lucian Raicu, realizăm lesne complexitatea acestui text simptomatic pentru „obsesia gogoliană a realității”, pentru capacitatea marelui clasic rus de a fi „poetul suprem al umilinței”: O umilință care se asociază cu *umilitatea* întru reprezentarea căreia, conform aprecierii aceluiași Lucian Raicu, „Gogol realizează o stare de extaz integral. Se aruncă în ea, în abisul ei, cu ochii închiși, nepăsător la ceea ce va urma”.

Firește că aş putea continua să citez încă mult mai mult din analiza lui Lucian Raicu. Însă, mă mulțumesc să mai desprind doar o singură frază, cea în care criticul apreciază că „*Mantaua* realizează expresia memorabilă a precarității; niciodată o ființă omenească n-a dat impresia că este atât de fragilă, de *descoperită* în fața destinului”.

Valoarea, „marea carieră” a nuvelei nu i-au putut lăsa indiferenți pe oamenii de teatru care s-au grăbit să îi găsească echivalențe scenice. Bunăoară, îmi amintesc că în urmă cu câțiva ani, la Teatrul Național din Cluj, regizoarea Mona Chirilă înfăptuia o montare deloc de neluat în seamă, deși imperfectă, evident prea barocă, bazată pe un scenariu dramatic propriu în care textul gogolian era intersectat de pasaje din proza lui Bulgakov. Și iată că acum, la Trupa „Iosif Vulcan” a Teatrului de Stat din Oradea, un foarte tânăr regizor, pe nume Bogdan Hușanu, propune o nouă dramatizare și un nou spectacol menit să valorizeze scenic capodopera clasicului rus. Firește că ar fi de discutat dacă în contextul în care în repertoriul stagiunii de acum încheiate a mai figurat o adaptare, nicidecum izbutită a superbului roman al lui Mircea Eliade *Maytrei*, o astfel de întreprindere și-ar fi găsit întru totul justificarea. Dacă excesul de adaptări nu ar da falsa impresie că oferta de texte scrise dintru început pentru scenă nu e sărăcăcioasă. Indiscutabil, nu e. Totul e să vrei să afli acest lucru. Discuția ar fi fost indubitabil condiționată de rezultatul scenic al adaptării cu pricina. Or, din păcate, și de această dată, el e unul minor, lipsit de relevanță. Neîndoielnic, avea dreptate Pierre Corneille când spunea în *Cidul* că valoarea nu așteaptă numărul anilor, dar nu cred că mă aflu nicidecum în eroare dacă adaug că au deopotrivă dreptate cei ce susțin că numărul anilor, cel mai adesea, consolidează valoarea. În plus, după un eșec precum cel cu *Maytrei*, firesc ar fi fost ca propunerea lui Bogdan Hușanu să fie întoarsă pe toate fețele, astfel încât să se vadă dacă ea „ține” în primul rând din punct de vedere dramaturgic. Regizorul e foarte tânăr, cu o experiență în profesie extrem de redusă, căci de abia a terminat în 2007 Secția de regie a Universității de Teatru din Târgu Mureș. E drept, Bogdan Hușanu a fost câștigătorul primei ediții a concursului *Buletin de București* organizat de Teatrul „Nottara”, loc unde a montat spectacolul cu piesa *Special, sânge* de Guy Foissy, pe care l-am comentat cu bunăvoință, dar care în modul cel mai limpede cu putință i-a solicitat artistului, aflat la primii pași în profesie, un efort mult redus prin comparație cu cel pe care îl presupunea montarea scenariului dramatic după *Mantaua*. Așa încât cred că era de așteptat ca „factorii responsabili” de la Teatrul orădean să își ia atribuțiile în serios, recurgând la măsuri asiguratorii.

Se pare că nu au prea făcut-o, iar dacă totuși într-o târziu au intervenit, au procedat astfel încât orgoliul artistului a fost afectat (lucru pe care, omenește, îl înțeleg), dar fără a săvârși minuni, așa încât spectacolul tot la capitolul eșecuri se contabilizează, într-o economie a unei stagiuni orădene bogată în premiere, dar tare, tare, nepermis de sărăcuță la capitolul teatru adevărat. Nu era tocmai greu de observat că scenariul dramatic propus de Bogdan Hușanu e defectiv de dramaticitate. Trebuia doar să vrei ori să îți afli răgazul

Andrian LOCOVEI și Sebastian LUPU

Foto: Richard Balint

să observe acest lucru. Textul e o succesiune de *flash-uri* minimale care transpuse în spectacol sunt lipsite de carnație și de coloristică. Spectacolul e văduvit nu doar de dramaticitate, de teatralitate, ci și de autentice imagini frapante. Nu le permite mai deloc actorilor să arate ce pot, iar pe spectatori îi condamnă la ceva mai mult de 90 de minute de amarnică plictiseală.

Distribuit în rolul Akaki Akakievici, actorul Petre Ghimbășan e principala victimă a nepriceperii scenaristului și a precarității gândului regizoral. Petre Ghimbășan e un actor cu o expresivitate facială aparte. De-ar fi să presupunem *ce ar fi fost dacă*, probabil că nu aș greși prea tare dacă aș spune că el ar fi făcut o remarcabilă carieră în epoca filmului mut. Cred însă că Petre Ghimbășan nu ar avea motive să se plângă că s-a născut prea târziu, fiindcă, îndrumat profesionist, el ar putea proba oricând înzestrări profesionale considerabile. Nu prea a avut șansa de a se întâlni cu acei regizori capabili să i le pună în valoare. În acest spectacol malformat, Petre Ghimbășan are totuși o scenă – cea a primei zile de serviciu a lui Akaki Akakievici de după furtul mantalei – în care arată *ce ar fi fost dacă* norocul i-ar fi surâs de această dată. Te mai trezesc din toropeala acestui spectacol de mântuială câteva momente datorate actorilor Sebastian Lupu în rolul *Persoanei importante* ori lui Andrian Locovei, interpretând personajul ce relatează întâlnirea cu fantoma lui Akaki Akakievici. Ceilalți interpreți – Sorin Ionescu, Ion Abrudan, Mariana Vasile, Ileana Iurciuc, Pavel Sirghi, Ion Ruscă, Mirela Lupu – au evoluții fie previzibile, fie lineare, fie chiar plictisite. Se vede cu ochiul liber că nu sunt niciun moment conștienți de ceea ce fac. Că știu că li se cere să joace din nou într-un spectacol modest și sărac. Într-un spectacol lipsit de fantezie, de viață, de stil, de relevanță artistică. Un spectacol aflat în total dezacord cu ritmul infailibil cu care te cucerește, între altele, nuvela lui Gogol.

Teatrul de Stat din Oradea, Trupa „Iosif Vulcan” – Mantaua, **scenariu dramatic de Bogdan Hușanu după N.V. Gogol. Regia artistică: Bogdan Hușanu. Scenografia: Oana Cernea. Cu: Petre Ghimbășan, Sorin Ionescu, Ion Abrudan, Mariana Vasile, Ileana Iurciuc, Sebastian Lupu, Andrian Locovei, Pavel Sirghi, Ion Ruscă, Mirela Lupu. Data premierei: 24 mai 2008.**